

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Tolmeldamislepingud. Kas võimalikud? Kas vajalikud?

06. märts 2018

Tartu

Tago Holsting

Sümbioos

Kahe eri liigist bioloogilise organismi lähedane ja pikaajaline suhe, olgu see siis mutualistlik, kommensalistlik või parasiitlik

- Mutualism – vastastikku kasulik suhe
- Kommensalism – suhe, kus üks osapool saab teisest kasu, teist osapoolt kahjustamata, aga ka kuidagi aitamata
- Parasitism - parasiit kasutab peremeesorganismi oma elutegevuseks, põhjustades peremeesorganismile toitainete kaotust, hävitades kudesid, saastades teda oma ainevahetuse jääkidega, vms.

Õitsvate taimede ja mesilaselaadsete sümbioos

Õistaimede ja mesilaselaadsete suhe on mutualistlik - osapooled saavad teineteisest kasu.

Õistaimed ja mesilaselaadsed on koos arenemise tulemus.

Meemesilased ei saa kasvatada uut mesilasema, kui neil pole kasvatatava vagla toidule lisada teatud taimset päritolu RNA-d.

Õitsvate taimede ja mesilaselaadsete sümbioos

Taimekasvatuse ja mesinduse sümbioos...

... on tänu mesilaselaadsete ja õistaimede mutualistlikule suhtele alati olemas.

See toimib taimekasvataja ja mesiniku tahtest sõltumata.

Küsimused:

- mis liiki sümbioosiga praegu tegemist on?
- Kas taimekasvataja ja mesinik saavad õistaimede ja mesilaste mutualistlikku suhet maksimaalselt ära kasutada, olles ise kommensalistlikus või parasiitlikus suhtes?

Tolmeldamisvalem

A REPORT TO THE DEPARTMENT FOR ENVIRONMENT,
FOOD AND RURAL AFFAIRS (Defra)

ID PH0514

July 2014 ver. 3

Authors: Dr Adam J. Vanbergen¹, Dr Matt S. Heard², Dr Tom Breeze³, Prof. Simon G. Potts³ and Prof. Nick Hanley⁴

¹ NERC Centre for Ecology and Hydrology, Bush Estate, Penicuik, Edinburgh EH26 0QB, UK ² NERC Centre for Ecology & Hydrology NERC Centre for Ecology and Hydrology, Crowmarsh Gifford, Wallingford, OX10 8BB, UK ³ School of Agriculture, Policy and Development, University of Reading, Reading, RG6 6AR, UK; ⁴ University of Stirling, Stirling, FK9 4LA, UK

Viljakusvalem

$$Q(x_1) = f(Y, PS, \varepsilon)$$

- Q – toodang tonni hektarilt
- X_1 - taimesort
- F – funktsioon, mis koosneb...
- - Y – sisendid (töötunnid, masinatunnid, väetised, taimekaitsevahendid jms)
- - PS – tolmeldamisteenus
- - ε – mitteplaneeritavad asjaolud, nagu vihm ja temperatuur

Tolmeldamine on seega üks sisenditest teiste kõrval

Putuktolmeldamistüübid majanduslikust seisukohast

Tolmeldusfoon

Niikuinii olemasolevad looduslikud tolmeldajad ja niikuinii läheduses olemasolevad meemesilased:

- Pole võimalik planeerida
- Pole võimalik täpselt mõõta
- Suurema põllumassiivi puhul ei ulatu põllu keskele

Putuktolmeldamistüübid majanduslikust seisukohast

Tolmeldamisteenus

Sõltuvalt taimesordist plaanipäraselt ja õigeks ajaks paigaldatud meemesilaste või kimalaspered:

- On võimalik planeerida
- On mõõdetav
- Peresid võimalik paigutada nii, et tolmeldamisteenus katab kogu põllumassiivi

Rapsi tolmeldamisteenus

Kanada, Austraalia ja Uus-Meremaa andmed...

- Rapsi efektiivseks tolmeldamiseks vaja 2-6 mesilasperet hektari kohta
- 6 mesilasperet/ha tagab tolmeldamise mõttes maksimaalse tulemuse, aga meetoodang kannatab (rapsil ei jätku nektarit, et kõik 6 peret oma korjepotentsiaali maksimaalselt rakendada saaks)

Rapsi tolmeldamisteenus

Aktiivne putuktolmeldamine toob kaasa:

- Ühtlasema õitsemise
- Kaunade varasema arengu
- Kaunade arvu kasvu
- Suurema seemnete arvu kaunades
- Seemnete suurema kaalu

Kanada rapsinõukogu väitel on putuktolmeldamine hädavajalik kvaliteetse hübriidseemne tootmiseks.

Rapsi tolmeldamisteenus

Kui palju toodang hektari kohta kasvab?

Erinevatel andmetel (ja erinevates tingimustes):

- 13% (Free&Nuttall 1968)
- 46% (Sabbahi et al. 2005) – ainult 3 mesilasperet hektari kohta, Quebeci provints

Eesti kohta andmed puuduvad.

Tatra tolmeldamisteenus

Tatar on halb isetolmleja

Seepärast toodab enamuse tatra sorte palju ja suhkrurikast nektarit, et tolmeldajaid ahvatleda

Putuktolmlemiseta võib tatar anda ainult 2-3% võimalikust saagist

Vajaks 2-5 mesilasperet hektari kohta

Tolmeldamisleping (I)

Põhja-Ameerika ja Austraalia näitel:

- osapoolte nimed ja aadressid
- põllu asukoht
- renditavate mesilasperede arv
- mesilasperede kohaletoimetamise aeg
- renditavate mesilasperede tugevuse/suuruse määratlus (haudmekärgede arv)
- mesilasperede paigutus põllul
- mesilasperede kohaletoimetamisest ja äraviimisest etteteatamise aeg

Tolmeldamisleping (2)

- renditasu ja maksetingimused
- vahekohtunik erimeelsuste tekkimise korral
- sõltumatu mesilaste kvaliteedikontrolli lubamine ja korraldus
- negatiivse kvaliteedikontrolli tulemuse puhul rakendatavad meetmed
- mesilasperede kaitse taimekaitsetööde eest nende põllul viibimise ajal
- lepingu tunnistaja(d)

Kas tolmeldamislepingud on Eestis võimalikud?

- Põllud on? – On
- Mesinike poolt peetavad mesilased on? – On
- Juristid on? - On

Ergo: tolmeldamislepingud on võimalikud

Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

- Mesinik sellele küsimusele vastata ei saa, kuna pole taimekasvatuse spetsialist.
- Kas taimekasvatajad on endale sellist küsimust esitanud? Ei tea.
- Putuktolmeldamist agrotehnilise võttena taime viljakuse suurendamiseks käsitletakse kas pealiskaudselt või üldse mitte.

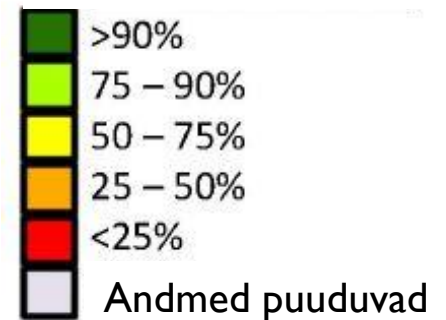
Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

- 2014. aastal avaldas Tom Breeze koos kollektiiviga ajakirjas PlosOne uuringu, mis käsitles putuktolmeldajate ja tolmeldamist vajavate kultuuride suhet Euroopas.
- Lühike järeldus 1: vahemikus 2005-2010 tõusis Euroopas vajadus tolmeldajate (loe: meemesilaste) järele 4.9 korda.
- Lühike järeldus 2: 22-s Euroopa riigis kattis meemesilasperede arv vähem, kui 90% tolmeldamisvajadusest.

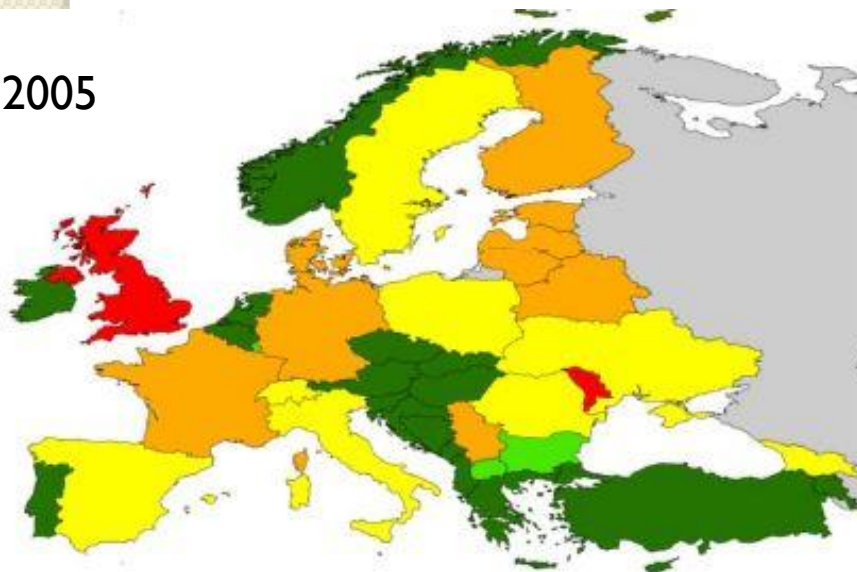
Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

Milline on olukord Eestis?

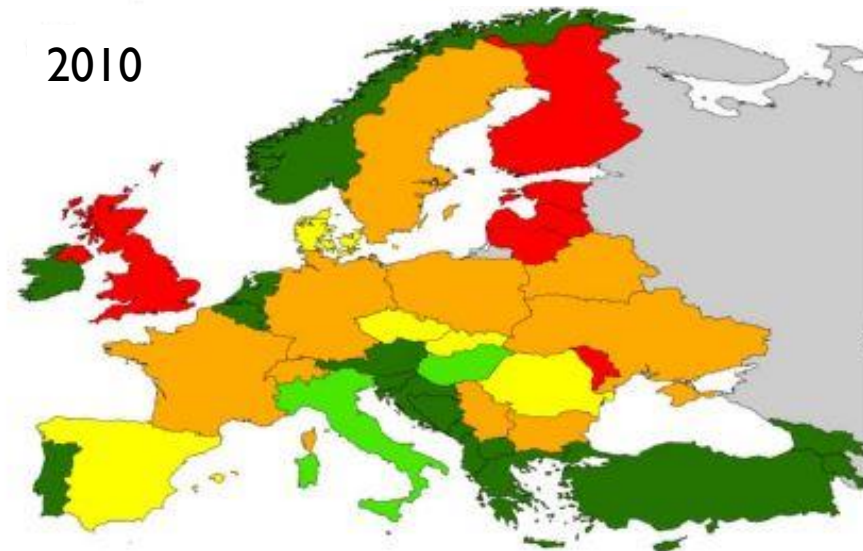
Osakaal (%), mil määral meemesilased katavad tolmeldamisnõudluse

2005

2010

Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

- Eesti taimekasvatuse tohutu eelis on loodusliku tolmeldusfooni väga hea seisukord võrreldes suurema osa muu Euroopaga
- Negatiivsed trendid on ka meil olemas, aga lähtepositsioon oli palju parem
- Tuleviku jaoks kaks võimalust (lihtsustades):
  - - säilitada keskkonnasäästliku majandamise abil looduslik tolmeldusfoon või
  - - hakata mõtlema tolmeldamisteenuste kasutamisele

Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

- Kuni tolmeldamisleping ei tähenda mesiniku jaoks lisasissetulekut, pole mesinikul majanduslikku huvi tolmeldamisteenuse pakkumiseks
- Ainuke huvi võiks olla oma mesilaste kaitse vigaste taimekaitsetööde eest
- Aga vigased taimekaitsetööd on Eestis seadustega niikuinii keelatud

Kas tolmeldamislepingud on Eestis vajalikud?

- Kontrollitud ja õigeaegne täiemahuline putuktolmeldamine võiks teoorias olla taimekasvatuse jaoks huvipakkuv viis tootlikkuse suurendamiseks.
- Kui see on nii, siis tekiks taimekasvatuse poolne nõudlus tolmeldamisteenuse järele.
- Nõudluse teke toob kaasa pakkumise tekke.
- Hinnad kujunevad ikka nõudluse ja pakkumise vahekorra põhjal.

-
- Küsimused
  - Vastused
  - Arutelu